

UN CEL IL·LUMINAT

Enric Ciurans

El projecte *Cel de nit* ha estat un dels grans èxits que l'AIET ha obtingut en els set anys que té d'història. En primer lloc, perquè ha estat un mes en cartellera en una sala alternativa de Barcelona, el Teatre Artenbrut; en segon lloc, perquè amb la representació s'ha donat a conèixer —cal recordar que l'obra fou publicada a *Assaig de Teatre*, volum 16-17— una dramaturgia nord-americana inèdita a casa nostra i a la resta de l'Estat, i, finalment, per la qualitat artística del muntatge que ha estat molt ben rebut pel públic que ha assistit a les representacions.

La idea arrenca de l'any 1998, quan Teresa Requena, professora de filologia anglesa de la UB, informa l'AIET i, en concret, a Ricard Salvat, que ha arribat a Barcelona una dramaturgia nord-americana, Susan Yankowitz, a qui considera molt interessant i que vol que conegui, i, a més, que ofereix la possibilitat que l'AIET munti una obra seva, que ella mateixa ha traduït al català.

Susan Yankowitz, persona de gran amabilitat i senzillesa, i una dramaturgia consolidada en el panorama nord-americà gràcies a les seves col·laboracions amb l'Open Theatre de Joseph Chaikin (fundat el 1963), es mostra força il·lusionada pel fet de debutar als nostres escenaris. De tota manera, el projecte no acaba d'engegar, ateses les prioritats que en aquell moment s'havia marcat la nostra associació.

Durant la primavera del 1999, l'AIET decideix canviar la programació perquè els espectacles previstos, per problemes que ara no vénen al cas, no es poden dur a terme. En aquell moment, es perfila la programació per al 1999, que estava integrada per tres peces de teatre de dones: *Libretto per a Isolda*, d'Esther Vilar; *Cel de nit*, de Susan Yankowitz, i *El Rey mago*, d'Elena Garro.

A fi que dirigeixi l'espectacle, Ricard Salvat contacta amb Ima Ranedo, directora escènica que té una dilatada trajectòria als nostres escenaris, que demana llegir l'obra abans de decidir-se. Un cop l'ha llegida, no en té cap dubte, dirigirà aquesta peça i ho farà amb les limitacions que una producció universitària comporta. L'obra, com a tots nosaltres, l'ha seduïda.

Una obra poc habitual

I és que la proposta de Yankowitz no és gens habitual als nostres escenaris. Gira entorn d'una malaltia, l'afàsia, un trastorn de la parla que pot ser produït per un fort traumatisme; però també és una obra sobre l'astronomia i, fonamentalment, sobre les relacions humanes. És, com afirma l'autora en el programa de mà de l'espectacle, «una obra sobre el llenguatge i la

capacitat d'escoltar» que Yankowitz dedica a Joseph Chaikin, malalt d'afàsia de resultes d'haver patit un greu accident. *Cel de nit* és una obra que surt de l'habitual, no solament per la temàtica, sinó també per l'estructura i per l'aproximació a la quotidianitat, força diferent a les de les peces catalanes i europees que acostumem a veure als nostres escenaris.

L'obra explica, *grosso modo*, la història d'una professora universitària que imparteix classes d'astronomia; té una filla adolescent i un company, més jove que ella, aspirant a cantant d'òpera. L'Anna, la protagonista, viu atrafegadament, amb estrès, però la vida li canvia totalment quan un accident de circulació la deixa afàsica. A partir d'aquí comença una llarga recuperació, plena d'entrebancs i incomprendiments, en què la força de voluntat de la protagonista i la nova relació que estableix amb aquells que l'envolten li permeten iniciar el camí cap a una recuperació que, en tot cas, és a llarg termini.

Encerts del muntatge

Amb aquest material Ima Ranedo va tenir l'encert i la fortuna de poder comptar amb un repartiment molt adequat, d'entre el qual volem destacar, per la força i la capacitat de ficar-se en la pell de la protagonista, Maria Vilanova, actriu que ha estat força anys fora dels escenaris, i que ha demostrat que és una gran actriu que, per qüestions personals, no ha acabat d'arriescar-se a entrar en el món de l'espectacle. El repartiment es pot dividir en dos grups, els actors professionals, com Pau Torelló i Xavier Casan —extraordinari en el seu paper de professor universitari— i la mateixa Maria Vilanova, i els actors universitaris, Fátima Álvarez, Teresa Méndez, Judith Pujol i Ramon Garrido, aquest últim, autèntica revelació del muntatge, encarna de manera màgica un malalt afàsic, amb l'esforç afegit que havia d'interpretar altres papers en l'obra.

Un altre encert de l'espectacle fou la producció, duta a terme amb molta eficàcia per dues joves estudiants, Cristina Raventós i Dolors Acebal, que van remoure cel i terra per trobar ajudes laterals que permetessin estalviar despeses i, sobretot, perquè varen impregnar tot el muntatge amb el seu entusiasme.

Tornant a la direcció, cal subratllar que Ima Ranedo féu un gran treball de documentació, juntament amb l'ajudantia de direcció, Marta Martí, contactant amb el Dr. Josep M. Vendrell, cap de l'Escola de Patologia del Llenguatge de l'Hospital de Sant Pau, i assistint amb els actors a sessions de treball amb pacients reals. Pel que fa a l'altre aspecte important del muntatge, l'astronomia, es va contactar amb l'Associació Astronòmica de Barcelona (ASTER), i tot el grup va visitar un planetari, lloc perfecte per entendre una part important del text. Tot aquest treball de recerca es va notar molt en la posada en escena, que va comptar amb una escenografia senzilla, però eficaç, de Meritxell Muñoz i un encertat treball tècnic a càrrec de Josep Fulquet i David Lloris.

L'obra va fer temporada al Teatre Artenbrut, del 15 de setembre al 14 d'octubre de 1999; per tant, va estar un mes en cartell, amb una ocupació força elevada. Un cop acabades les representacions, el teatre va proposar a l'AIET de reposar l'obra, però diversos compromisos professionals dels actors ho van impedir. De tota manera, i malgrat que això va privar de fer

créixer aquest èxit, creiem que *Cel de nit* ha complert plenament les expectatives de l'AIET i de tots aquells que hi varen participar d'una manera o d'una altra, en aquest muntatge.

Per tant, podem concloure que *Cel de nit*, de Susan Yankowitz, una producció de l'AIET amb direcció d'Ima Ranedo, ha estat un espectacle que ha acomplert amb escreix els seus objectius i, per aquest motiu, cal felicitar-nos tots plegats.